

Dyslexieprotocol

2025-2030

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Begeleiding	3
3. Screening dyslexie in de brugklas	4
4. Faciliteiten/hulpmiddelen	4
5. ‘Voorlezen’ van toetsen	5
5.1 Leerlingen in de onderbouw	5
5.2 Leerlingen in de bovenbouw	6
6. Criteria aangepast programma	6
6.1 Aanvraag aangepast programma Duits/Frans, leerjaar 3 h/v	6
6.2 Aangepast programma Duits/Frans, leerjaar 3 h/v	7
7. Wat wij van de leerling verwachten	8
8. Meer informatie over dyslexie	8
9. Contact	8

1. Inleiding

Op het Oosterlicht vinden we het belangrijk dat leerlingen met dyslexie passende ondersteuning krijgen om met zelfvertrouwen en succes aan hun schoolloopbaan te werken. Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen). Wij streven voor leerlingen met dyslexie het volgende na:

- Zij volgen de opleiding die past bij hun cognitieve capaciteiten.
- Zij vergroten – zo nodig met hulpmiddelen – hun functionele lees- en spellingvaardigheid.
- Zij leren omgaan met dyslexie.

2. Begeleiding

De volgende groepen leerlingen hebben recht op RT-begeleiding en extra faciliteiten:

- Brugklasleerlingen met een dyslexieverklaring en onderzoeksverslag.
- Ouderejaars leerlingen die later getest worden en bij wie dyslexie wordt vastgesteld (op voorwaarde dat er ruimte is in het RT-rooster).

Leerlingen met dyslexie worden in de brugklas 1 uur per week begeleid door de RT'er. Dit gebeurt zo veel mogelijk tijdens reguliere lessen (in principe niet tijdens lessen Frans, Nederlands, Duits en Engels). Er zijn 3 à 4 roosters per jaar. De begeleiding richt zich op de spelling van het Nederlands, de Moderne Vreemde Talen en/of de gammavakken, en ook op de leeraanpak, het voorbereiden op toetsen en de sociaal-emotionele kant van het hebben van dyslexie. Daarnaast kan leerstof opnieuw uitgelegd worden. De RT'er gaat uit van de hulpvraag van de leerling.

Als dyslexie is vastgesteld op de basisschool, dient er een (digitale) kopie van de dyslexieverklaring en het dyslexieonderzoeksverslag ingeleverd te worden. Deze worden in het leerlingvolgsysteem opgeslagen (Magister). Pas als deze verklaring en het onderzoeksverslag in het bezit van de school zijn, heeft de leerling recht op RT en krijgt hij/zij een zogenaamde 'dyslexiekaart'. Hierop staat dat hij/zij recht heeft op extra tijd bij toetsen, SO's en examens en welke hulpmiddelen en begeleiding het meest helpend voor hem/haar is. De RT'er en de vakdocenten gebruiken deze informatie als richtlijn in hun begeleiding en onderwijs.

De RT'er stelt de te gebruiken hulpmiddelen/faciliteiten ook vast als er in een hogere klas alsnog een dyslexieverklaring is uitgegeven. De toegestane faciliteiten worden vastgelegd op de dyslexiekaart. Extra tijd, het gebruik van voorleessoftware/laptopgebruik bij toetsen wordt ook vermeld op de leerlingenpas.

3. Screening dyslexie in de brugklas

Alle brugklasleerlingen krijgen aan het begin van het schooljaar een screeningsdictee tijdens een les Nederlands om eventuele dyslexie te constateren. Na de screening worden leerlingen met veel dyslexiefouten verder gevolgd. Er volgt een gesprek met de CLZ en er wordt gekeken naar de cijfers van de talen in rapport 1. Daarna wordt deze leerling besproken met de GZ-psycholoog en kan het advies volgen om hem/haar mee te laten doen met een vooronderzoek. Ouders worden geïnformeerd en er wordt om toestemming gevraagd. Ouders ontvangen de uitslag van het vooronderzoek en zij kunnen het advies krijgen om hun kind verder te laten onderzoeken door de GZ-psycholoog. Het kan ook zijn dat er geen sprake is van dyslexie. Hierover worden ouders ook geïnformeerd.

4. Faciliteiten/hulpmiddelen

De volgende faciliteiten kunnen worden afgesproken met leerlingen die dyslexie hebben:

- Meer tijd voor een toets:
  - 10 minuten bij een toets van 50 minuten
  - 20 minuten bij een toets van 100 minuten
  - 30 minuten bij een toets van 150 minuten
  - Bij Centrale Examens van 100 minuten of langer, is de extra tijd standaard 30 minuten
- Als blijkt dat een leerling met dyslexie en een goede werkhouding onvoldoendes haalt voor woord-SO's in één van de moderne talen, dan is na overleg met de vakdocent een mondelinge herkansing mogelijk. De vakdocent kan indien gewenst afstemmen met de RT'er. Dit geldt alleen in de onderbouw.
- Gebruik van eigen laptop met spellingscontrole tijdens de les. De afdelingsleider beslist in overleg met de vakdocent.
- Het laten voorlezen van toetsen in de onder- en bovenbouw. Zie hiervoor hoofdstuk 5.
- Aangepaste beoordeling spelling van moderne vreemde talen en Nederlands conform afgesproken regels binnen de secties. Dit geldt in de onderbouw. Voor de bovenbouw verwijzen we naar de wet- en regelgeving over het correctievoorschrift bij spelling (<https://dyslexiecentraal.nl/weten/wet-en-regelgeving/examens-het-voortgezet-onderwijs#examens>).
- Een vrijstelling voor het krijgen van onverwachte klassikale voorleesbeurten.
- Leerlingen kunnen gebruik maken van de digitale leerboeken uit ELO. Daar staan filmpjes bij met extra uitleg, oefeningen, voorleesmogelijkheden, overhoorprogramma's, etc.
- Mocht dit niet voldoende hulp bieden, dan kan Dedicon worden ingeschakeld. Hier kunnen schoolboeken in aangepaste leesvorm worden besteld. Ouders dienen die zelf aan te vragen voor de studieboeken die de leerling wil gaan gebruiken.
- Het gebruik van luisterboeken tijdens het lezen van het boek.

5. 'Voorlezen' van toetsen

5.1 Leerlingen in de onderbouw

Leerlingen met dyslexie in de onderbouw kunnen, na afstemming met de Remedial Teacher en in overleg met de mentor/vakdocent, gebruik maken van het voorleesprogramma¹ op hun eigen computer. Ze gebruiken hun eigen oortjes/koptelefoon. Ze zorgen voor een opgeladen laptop.

De leerling stemt met de Remedial Teacher af bij welke vakken hij/zij de voorleesfunctie wil gebruiken. Het gaat daarbij om toetsen met veel teksten (geen woordjes SO's bijvoorbeeld). Tijdens de begeleiding bij dyslexie in het 1ste jaar wordt de software op de laptop gezet. Er wordt ook geoefend met het voorleesprogramma, zodat de leerling weet hoe hij/zij het programma kan gebruiken en met welke afspraken. De Remedial Teacher zorgt voor registratie in Magister, zodat alle vakdocenten op de hoogte zijn bij welke toetsen met veel teksten de voorleessoftware wordt gebruikt. Leerlingen hebben zelf ook een verantwoordelijkheid om tijdig bij hun vakdocent aan te geven dat ze de voorleesfunctie bij een bepaalde toets willen gebruiken (leidend hierbij is de registratie in Magister).

Mochten er gedurende de periode dat de leerling in de onderbouw zit, wijzigingen zijn, dan wordt in overleg met de mentor (of door de mentor) contact opgenomen met de Remedial Teacher, die de wijzigingen in Magister registreert.

Vlak voordat de toets begint, levert de docent de toets op een usb-stick aan bij de leerling. De toetsen worden aangeleverd in PDF.

Instructie:

1. Pak je oortjes/koptelefoon en sluit ze aan op jouw laptop.
2. Open de toets vanaf de USB stick.
3. Klik in de bovenste balk op 'Controleren'.
4. Je ziet nu 'Voorlezen' staan. Klik daarop.
5. Klik nogmaals. De toets wordt nu voorgelezen door het programma.

Bij fraude verliest de leerling het gebruik van deze faciliteit. Onder fraude verstaan wij het gebruikmaken van Internet tijdens het maken van de toets, het doen van andere activiteiten op de laptop dan het maken van de toets en het opslaan van de toets op de eigen laptop. De antwoorden van de toets worden op papier geschreven. Uitzondering: als de leerling toestemming heeft om toetsen op de laptop te maken. Dit staat dan in Magister en op de dyslexiekaart van de leerling.

Bij methode onafhankelijke toetsen kunnen de leerlingen gebruikmaken van de voorleesfunctie. Leerlingen moeten hun eigen oortjes/koptelefoon meenemen om gebruik te kunnen maken van deze voorleesfunctie.

---

¹ Dit kan het voorleesprogramma binnen Word zijn of het voorleesprogramma IntoWords, dat via de afdeling ICT op de laptop van de leerling wordt geïnstalleerd.

Afspraak voor leerlingen in klassen VMBO onderbouw, waarbij onderwijsassistenten aanwezig zijn: Zij kunnen toetsen met langere teksten laten voorlezen door een onderwijsassistent (op voorwaarde dat dit past in het rooster) of kiezen voor de digitale voorleesfunctie.

5.2 Leerlingen in de bovenbouw

Leerlingen die in de onderbouw gebruik hebben gemaakt van de voorleessoftware IntoWords, mogen en kunnen dat ook tijdens PTA's en het Centraal Examen gebruiken. In de bovenbouw wordt hierbij een 'schone' computer van school gebruikt (in plaats van, zoals in de onderbouw, de eigen laptop van de leerling).

Leerlingen met een officiële dyslexieverklaring die in de onderbouw geen gebruik hebben gemaakt van de voorleessoftware, kunnen ervoor kiezen om dat wel te doen in de bovenbouw.

Leerlingen met een dyslexieverklaring worden door de toetscoördinatoren benaderd. Er wordt geïnventariseerd of en zo ja, bij welke vakken de leerling de voorleessoftware wil gebruiken tijdens het maken van toetsen en (school)examens. Dit wordt vastgelegd in Magister. De leerlingen worden getraind in het juist gebruik van de voorleessoftware op de computers van school. Ook leren ze hoe gemaakt (school)examenwerk kan worden opgeslagen en kan worden geprint tijdens de afname van het (school)examen.

6. Criteria aangepast programma

6.1 Aanvraag aangepast programma Duits/Frans, leerjaar 3 h/v

In de eerste drie leerjaren van de havo en het vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht en in de eerste twee schooljaren van het vmbo is Duits verplicht. Leerlingen met dyslexie hebben dus geen wettelijk recht om ontheffing voor Frans of Duits aan te vragen in de onderbouw. Uitzonderingen kunnen gemaakt worden als er sprake is van een zeer uitzonderlijke situatie. Dit geldt voor havo/vwo vanaf leerjaar 3. De afdelingsleider zal dit in overleg met de mentor, vakdocent en de RT'er bepalen. De leerling moet aantoonbaar inzet getoond hebben voor deze talen tijdens de lessen en bij de RT-lessen.

- Ouders kunnen een schriftelijk beargumenteerd verzoek indienen voor een aangepast programma. Voorwaarde is een officiële dyslexie-verklaring en het onderzoekverslag naar dyslexie. Daarnaast moet de leerling door onvoldoendes voor de vreemde talen dreigen te blijven zitten. Verder moeten de moderne vreemde talen zo veel tijd vergen dat er geen goede verhouding meer is tussen huis-/schoolwerk en vrije tijd.
- De sectie maakt een aangepast programma voor de leerling. Het eindcijfer van de leerling is minimaal een 6 bij voldoende inzet en kwaliteit van geleverd werk, een 5 bij twijfel en een 4 bij onvoldoende inzet en kwaliteit. De leerling wordt vervolgens bij de overgangsvergadering besproken volgens de geldende overgangsnormen.

- Het vak met het aangepaste programma kan dan niet meer gekozen worden in de bovenbouw.
- Toestemming voor een aangepast programma wordt verleend door de afdelingsleider op basis van adviezen van de mentor, de betreffende vakdocent en de RT'er.

6.2 Aangepast programma Duits/Frans, leerjaar 3 h/v

Het uitgangspunt is dat een leerling met dyslexie die toestemming heeft gekregen het aangepaste programma te volgen, niet onnodig moet worden belast. De tijd die hij/zij anders zou moeten besteden aan het leren van woordjes en het lezen van uitgebreide teksten en boeken, kan dan worden besteed aan de taal, die wel verplicht gevolgd moet worden.

- In de les doet de leerling gewoon mee met oefeningen betreffende spreekvaardigheid, leesvaardigheid, luistervaardigheid, grammatica, uitspraak etc. en probeert daar zoveel mogelijk van op te pakken. Hij/zij verstoort de les niet.
- Idioom en zinnen (Duits: Redemittel / Frans: Phrases clés) leren betreffende leerlingen alleen receptief (vreemde taal naar Nederlands) i.v.m. begrip teksten, luistertoetsen etc. Toetsen daarover kunnen mondeling worden afgenomen.
- Grammatica: Zowel receptief als actief waar het in het belang van spreekvaardigheid is (bijvoorbeeld: werkwoord vervoegingen met bijbehorende Nederlandse betekenis). Met andere grammaticaregels wordt soepeler omgegaan. De sectie Duits /Frans bepaalt welke zaken essentieel zijn en welke niet en maakt dat de leerlingen duidelijk. De minder belangrijke zaken worden in de bijbehorende toetsen niet aangerekend. Mocht er een onderwerp aan bod komen wat voor deze leerlingen niet zinvol is (let op: de docent bepaalt), mag de leerling ander werk doen.
- De leerlingen hoeven (thuis) geen uitgebreide teksten en boeken te lezen.
- Alle toetsen worden gewoon gemaakt.
  - Let op: geen woorden/zinnen van het Nederlands naar de doeltaal.
  - Grammatica, die minder belangrijk is (zie boven) wordt niet meegenomen in de beoordeling.
  - Vanzelfsprekend worden geen 'dyslexie-fouten' aangerekend.
  - Idioom en zinnen (hierboven genoemd) kunnen mondeling worden getoetst.

7. Wat wij van de leerling verwachten

- De leerling past thuis en op school de aangeleerde strategieën toe, zoals op tijd leerbare samenvattingen maken en gespreid leren.
- De leerling toont goede inzet tijdens de lessen.
- De leerling neemt zelf initiatief om de docent op de hoogte te brengen van de dyslexie en welke aanpassingen ze nodig hebben.
- De leerling vraagt, indien nodig, aantekeningen van de docent om de leerstof beter te kunnen leren.
- De leerling gebruikt instructiefilmpjes die bij de methodes horen.

8. Meer informatie over dyslexie

Er zijn veel websites met informatie over dyslexie en over hulpmiddelen voor leerlingen met dyslexie.

- <http://www.dedicon.nl/>
- <http://www.balansdigitaal.nl/>
- <http://www.lexima.nl/>
- <http://www.dyslexie-ict.nl/>
- <http://www.hersenstichting.nl/homepage/index.html>
- <http://www.anderslezen.nl>
- <http://www.studygo.com/>
- <http://www.quizlet.com>

9. Contact

Voor vragen kunt u contact opnemen met onze Remedial Teachers.

Loes Groot, l.groot@oosterlicht.nl
Esther Bergkotte, e.bergkotte@oosterlicht.nl